

Millaista musiikin historiaa Suomessa pitäisi kirjoittaa?

——— Olli Heikkinen, Vesa Kurkela, Markus Mantere ja Saijaleena Rantanen

Tämä *Musiikki*-lehden numero on ”Rethinking ‘Finnish’ Music History” -tutkimusprojektin viimeinen tieteellinen tuotos. Projekti käynnistyi Sibelius-Akatemiassa maaliskuussa 2011 Suomen Kulttuurirahaston rahoituksella ja jatkui vuoden 2012 alusta Suomen Akatemian hankkeena. Projekti päättyi vuoden 2016 lopussa. Hankkeessa työskenteli eri pituisina tutkimusjaksoina neljä tutkijaa – Olli Heikkinen, Nuppu Koivisto, Markus Mantere ja Saijaleena Rantanen – ja sitä johti professori Vesa Kurkela.

Projektimme tarkasteli Suomen musiikkielämän kehittymistä autonomian ajan lopulla transnationaalisesta näkökulmasta. Se arvioi kriittisesti aiempaa kansallismielistä tutkimustapaa, jossa musiikin historian virta nähtiin väistämättömänä kehityksenä, lahjakkaiden säveltäjien, voimakkaiden auktoriteettien ja kollektiivisen kansanhengen työn tuloksena. Projektimme lähtökohdan mukaan 1800-luvun kansallisen säveltaiteen ja musiikkielämän muodostuminen oli ylijäräinen prosessi, joka siirsi, muunsi ja käänsi länsimaisen musiikin tyylit, instituutiot, konventiot ja esityskäytännöt osaksi pohjoisen suuriruhtinaskunnan kulttuurielämää. Emme siis ole kirjoittaneet suomalaisen musiikin historiaa vaan musiikin historiaa Suomessa.

Hankkeemme julkaisuissa (ks. bibliografia) hyödynnämme mikrohistoriallista tutkimustapaa, jossa keskeisinä menetelminä ovat verkostoanalyysi, aikalaislähteiden lähiluku, lähdekritiikki ja kontrafaktuaalinen pohdiskelu. Myös kulttuuristen kaanonien muodostumiseen ja muuttumiseen kiinnitetään huomiota. Olemme tutkineet suomalaisen musiikkielämän muotoutumisen transnationaalista prosessia neljässä painopisteessä: ”suomalaisen” sävelkielen muotoutuminen, kotimaisen musiikintutkimuksen alkuvaiheet, kansalliset musiikkijuhlat sekä konserttiohjelmiston ja musiikkimaun muutokset. Keskeisiä lähteitä tähän ovat tarjonneet paitsi arkistot, myös aikalaiskirjallisuus, sanomalehdet sekä teosten äänitteet, nuotit ja partituurit.

Eroon kansallisesta katseesta

Musiikin historiaa Suomessa on hallinnut pitkään paradigma, joka korostaa kansallisen musiikkikulttuurin kehittymistä. Tutkimuskohteena on näin lähes poikkeuksetta ollut Suomen musiikin historia tai ”suomalaisen” musiikin menneisyys. Sama nationalistinen perusvire koskee musiikin historiankirjoitusta genreistä riippumatta. Tutkittiin sitten kansanmusiikin, jazzin, rockin, kuoromusiikin, soti-

lasmusiikin tai kirkkomusiikin historiaa, lähtökohtana on musiikin suomalaisuus. Erityisen selvänä kansallinen ja usein myös kansallismielinen lähtökohta ilmenee klassisen musiikin historioissa. Historioitsijat ovat lähes poikkeuksetta lähteneet siitä, että 1800-luvun lopulla Suomeen kehittyi kansallinen musiikkielämä, joka synnytti ensimmäiset ammattiorkesterit, konservatorion, isänmaallisen konserttirepertuaarin ja suomalaiskansallisen sävelkielen, jonka suurimpana edustajana oli Jean Sibelius.

Kansallisen musiikin historian keskeinen piirre on teleologisuus, jossa menneisyyttä tarkastellaan nykyisyyden tai kansallisen projektin lopputuloksen näkökulmasta. ”Suomalaisen säveltaiteen kevättulvan” (Haapanen 1940, 94) aiheuttivat tämän ajatusmallin mukaan nerokkaat säveltäjät ja voimakastahtoiset musiikkimiehet, mutta kaiken takana vaikutti kollektiivinen kansanhenki, hegeliläinen historian virta. Suomalaisen säveltaiteen nousu ilmenee kirjoituksissa väistämättömänä kehityksenä, josta nykyisyys on todisteena. Kansallinen näkökulma on edelleen yllättävän vahva monissa musiikin historian oppikirjoissa, tietokirjoissa ja jopa tutkimuksissakin (vrt. Kurkela 2010). Nationalistis-teleologinen historiantulkinta on kuitenkin monessa suhteessa ongelmallinen, ja oma tulkintamme pyrkii korjaamaan siitä aiheutuvat pahimmat vääristymät musiikkia koskevassa historiakuvassa.

Transnationaalista lähtökohtaa hyödyntävien tutkimusten määrä on eurooppalaisessa historiantutkimuksessa lisääntynyt räjähdysmäisesti 2000-luvulla. Kulttuurintutkimuksessa, sosiologiassa, historiassa, politiikan tutkimuksessa, antropologiassa ja mediatutkimuksessa – vain muutaman tieteenalan mainitaksemme – laajamittainen kiinnostus kansallisvaltioiden rajat ylittäviin taloudellisiin, poliittisiin ja sosiaalisiin yhteyksiin ihmisten, paikkojen ja instituutioiden välillä on ollut vallitseva jo vuosikymmenen ajan. Tämä tendenssi myötäilee samanaikaista kiinnostusta globalisaatioon sekä tutkimuksessa että julkisessa keskustelussa. Kuten Steven Vertovec (2009, 2) toteaa, transnationalismi on näkökulma, joka antaa mahdollisuuden ymmärtää monimutkaisia, monikulttuurisia ja medioituneita kanssakäynnin muotoja globalisoituneessa maailmassa.

Hankkeemme keskittyi Suomen suuriruhtinaskunnan ajan viimeisiin vuosikymmeniin. Tuo aika on keskeinen suomalaisen kansallisvaltion synnyssä, ja tuolloin muodostuivat lähes kaikki ne instituutiot, joiden varassa musiikkielämä myöhemmin rakentui itsenäisessä Suomessa – konserttitoiminta, orkesterilaitos, musiikkiteatteri, muusikkokoulutus, musiikintutkimus, musiikkikritiikki, musiikkifestivaalit, soitin- ja nuottikauppa ja musiikin kustannustoiminta. Mikään näistä alueista ei syntynyt itsenäisesti, vaan jatkuvassa ja kiinteässä vuorovaikutuksessa yleiseurooppalaiseen kehitykseen ja musiikkielämän avainhenkilöiden maahantuomiin ulkomaisiin ideoihin.

Tutkimuksemme lähtökohta tuo sen lähelle historiallisesti suuntautunutta kulttuurista musiikintutkimusta, jossa länsimaisen musiikin menneisyyttä ja kehitystä on pyritty tulkitsemaan monista uusista näkökulmista. Erityisen keskeisiä ovat tässä nationalismien ja kaanonien muodostumisen tutkimus (Bohlmann 2004; Bergeron ja Bohlmann 1992), konserttityleisön musiikkimaun transformatio (Weber 2008) ja populaarimusiikin vallankumous läntisissä metropoleissa

1800-luvulla (Scott 2008). Projektimme pyrkii osoittamaan yksityiskohtaisesti, miten länsimaisen musiikin suuri muutos 1800-luvulla heijastui suoraan paikalliseen musiikkielämään Suomessa. Pienen ja syrjäisen maan olosuhteet johtivat omaperäisiin ratkaisuihin musiikkielämän organisoimisessa. Lännen kulttuurikeskuksista (esim. Berliini, Leipzig, Wien, Pariisi, Lontoo) omaksutut uudet käytännöt tuottivat Suomessa paikalliset versionsa, joiden erityisyys oli sidoksissa muun muassa omaan kieleen, kansanperinteeseen ja rajallisiin toimintaedellytyksiin (niukat taloudelliset resurssit, pienet yleisömäärät, matala kaupungistumisaste jne.).

Vaikka tutkimuskohteemme on kansallisen musiikkikulttuurin synty, tutkimuksemme ei rajoitu kansallisvaltion rajojen sisälle. Musiikilliset ideat ja käytännöt välittyivät pääasiassa transnationaalisten verkostojen välityksellä (kirjeenvaihto, matkat, kirjat). Olemme koettaneet selvittää, miten verkostot muodostuivat, miten ideat ja käytännöt niiden kautta välittyivät ja miten ideat ja käytännöt käännettiin ja muokattiin osaksi suomalaista musiikkielämää. Mikroskooppisen tarkentamisen avulla on mahdollista hahmottaa yksittäisen henkilön tai henkilöiden sosiaalisten suhteiden verkostoa. Verkostotutkimuksessa yhteiskunnallinen rakenne esitetään sosiaalisena kudoksena tai pisteinä, joita erilaiset kytkökset yhdistävät. Verkostoteoriaa käytettäessä tutkimuksen kohde ei rajaudu yksilöön, yhteiskuntarakenteeseen tai instituutioon, vaan verkosto muodostaa sillan yksilön ja laajempien rakennelmien välille. Sosiaalisten verkostojen käsitteen avulla pyrimme selvittämään tarkastelun alla olevien ilmiöiden taustalla vaikuttaneita henkilöitä sekä heidän toimintaympäristöjään, joiden asettamissa rajoissa ryhmät ja yksittäiset henkilöt saattoivat toimia. Suoraan tutkimukseemme liittyviä keskeisiä verkostotutkimuksen kansainvälisiä teoreettikkoja ovat Robert Putnam (1993 ja 1995), Pierre Bourdieu (1986), James S. Coleman (1988 ja 1990) ja Bruno Latour (1988 ja 2005).

Miksi historiaan pitäisi katsoa uudestaan?

Kansallisen musiikin historian uudelleentulkinta on erittäin ajankohtaista nyt, kun suomalainen musiikki on laajasti esillä globaaleilla musiikkimarkkinoilla, miltei genrestä riippumatta. On hyödyllistä huomata, että nykyinen transnationaalinen kehitys ei ole uusi asia. Hyvin samanlainen tilanne vallitsi aikana, jolloin nykyisen musiikkielämän perusta valettiin: musiikilliset ideat ja innovaatiot kulkivat yli rajojen vilkkaasti, suuri joukko maahanmuuttajia toimi suomalaisen musiikin kehittämisen avainhenkilöinä, ja musiikillinen vaihto ja konserttielämä olivat silmiinpistävästä kosmopoliittista.

Suomi oli kiinteä osa Eurooppaa ja sen musiikkikulttuuria jo 100–150 vuotta sitten. Eurooppalainen integraatio oli varsinkin sivistyneen luokan keskuudessa lähes yhtä monipuolista kuin nykyisin, ja lähellä sijaitseva imperiumin pääkaupunki Pietari oli todella kansainvälinen metropoli. Pietarin ohella läntiset vaikutteet tulivat etupäässä Tukholmasta, Kööpenhaminasta, Ranskasta ja

Saksasta. Suomen kansainvälisyys kulttuurin alueella pohjustettiin jo tuolloin, ja projektimme tulokset vahvistavat osaltaan suomalaista itsetuntoa hyväksymällä ajatuksen siitä, että musiikin ”kansallinen” elementti nähdään pikemmin transnationalismin tuloksena ja heijastumana kuin sisäsyntyisenä teleologisena prosessina.

* * *

Käsillä olevan numeron artikkelit ovat toimittaneet Markus Mantere ja Saijaleena Rantanen. Kaikkien kirjoittajien tekstit on vertaisarvioitu ulkopuolisten asiantuntijoiden toimesta. Kuten jo artikkelien otsikoistakin voi päätellä, viiden vuoden aikana tutkimuksellisen kiinnostuksen aiheet ovat eläneet, ja tutkimuksen aikaperiodi on joissain kohdissa siirtynyt pitkälle 1900-luvun puolelle. Tämä heijastaa historiallisen tutkimuksen arkipäivää – menneisyyden johtolankoja seurattaessa ei useinkaan ole mielekäästä jättäytyä ennalta määriteltyihin aikaloke-roihiin. Samalla ajallinen siirtyminen on johtanut meidät uuteen tutkimushankkeeseen urbaanin musiikkielämän ansaintalogiikasta 1900-luvun alkupuolen Suomessa. Siitä kuitenkin enemmän myöhemmin.

Kirjallisuutta

- Bergeron, Kathrine ja Philip V. Bohlman (toim.). 1992. *Disciplining Music. Musicology and its Canons*. Chicago and London: The University of Chicago Press.
- Bohlman, Philip V. 2004. *The Music of European Nationalism. Cultural Identity and Modern History*. Santa Barbara – Denver – Oxford: ABC-CLIO.
- Bourdieu, Pierre. 1986. *The Forms of Capital. Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*. Toim. J. G. Richardson. New York: Greenwood Press. 241–258.
- Coleman, James S. 1988. Social capital in the creation of human capital. *American Journal of Sociology* 94: 95–120.
- Coleman, James S. 1990. *Foundations of Social Theory*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Haapanen, Toivo. 1940. *Suomen säveltaide*. Helsinki: Otava.
- Hautsalo, Liisamaija ja Saijaleena Rantanen. 2015. Suomen laulusta Pohjan neitiin. Strateginen nationalismi musiikillisen kasvatuksen käyttövoimana Suomessa 1800–1900-lukujen vaihteessa. *Musiikkikasvatus* 18 (2): 33–56.
- Heikkinen, Olli. 2012. Jean Sibeliuksen Kullervo ja Larin Paraske: tarina suomalaisen sävelkielen synnystä osana kansalliskertomusta. *Musiikki* 42 (1): 6–26.
- Heikkinen, Olli. 2013. Urkuri Sörensenin ”rikos”. *Musiikki* 43 (2): 5–23.
- Heikkinen, Olli. 2013. Mistä musiikki alkaa? Musiikinhistoria ja sen alku musiikkitieteen tutkintovaatimuskirjallisuudessa Helsingin yliopistossa 1923–1975. *Etnomusikologian vuosikirja* 25. 92–120.
- Heikkinen, Olli. 2013. Kansakunnan viritäjät. Sivistyksen kirjallinen eetos ja rahvaan laulu. *Historiallinen Aikakauskirja* 111 (1): 43–54.

- Heikkinen, Olli, Kaarina Kilpiö, Markus Mantere, Saijaleena Rantanen, Hannu Tolvanen ja Heikki Uimonen (toim.). 2014. *Valistus on viritetty. Esseitä musiikista, huvittelusta ja historiasta*. Sibelius-Akatemian julkaisuja 13. Helsinki: Taideyliopiston Sibelius-Akatemia.
- Heikkinen, Olli. 2015. Seitsikon synty – vaihtoehtoinen tarina, osa 1. *Puhallinorkesteri* (4).
- Heikkinen, Olli. 2015. Utterly Finnish, Peculiarly Original. *Finnish Music Quartely* (1–2): 16–19.
- Heikkinen, Olli. 2016. Seitsikon synty – vaihtoehtoinen tarina, osa 2. *Puhallinorkesteri* (2).
- Heikkinen, Olli. 2017. Luonnollista ja kansallista kansanmusiikkia. *Kansanmusiikki* 186 (1): 36–37.
- Heikkinen, Olli. 2017. Tuning the Nation. Textual Strategies in Collecting Folk Songs in Finland. Teoksessa *Historical Sources of Ethnomusicology in Contemporary Debate*. Toim. Susanne Ziegler, Gerda Lechleitner, Ingrid Åkesson ja Susana Sardo. Cambridge: Cambridge Scholar Publishing. 202–213.
- Koivisto, Nappu. 2013. Daniel Sterniä löytämässä. *Synteesi* (4): 53–79.
- Koivisto, Nappu. 2015. Ansiokasta orkesterihistoriaa. Kirja-arvio. *Musiikki* 45 (3–4): 152–153.
- Koivisto, Nappu. 2016. 'Meidän Pohjolamme': Selma Borg pohjoismaisen kulttuurin välittäjänä Yhdysvalloissa. *Musiikin suunta* 38 (3) Helsinki: Suomen etnomusikologinen seura. Verkkolähde <http://musiikinsuunta.fi/2016/03/meidan-pohjolamme-selma-borg-pohjoismaisen-kulttuurin-valittajana-yhdyo-csvalloissa/> [tarkistettu 9.10.2017].
- Koivisto, Nappu. 2017. Tämä paikka on minulle paratiisi. Pianisti Selma Kajanuksen opintomatkat Eurooppaan. Teoksessa *Leivoksia, kaupunkilaisia ja sivistysaatteita*. Toim. Satu Aalto, Samu Nyström ja Rose-Marie Peake. Helsinki: Kirjapaja. 280–295.
- Kurkela, Vesa ja Saijaleena Rantanen. 2008. Laulava vallankumous. Teoksessa *Kansa kaikkivaltias. Suurlakko Suomessa 1905*. Toim. Pertti Haapala et al. Helsinki: Teos. 177–194.
- Kurkela, Vesa ja Lauri Väkevä (toim.). 2009. *De-Canonising Music History*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing.
- Kurkela, Vesa, Heikki Laitinen ja Saijaleena Rantanen (toim.). 2010. *Warpusen Weisu. Pohjanmaan musiikin historiaa 1600–1900*. Sibelius-Akatemian kansanmusiikin osaston julkaisuja 18. Helsinki: Sibelius-Akatemia.
- Kurkela, Vesa. 2010. Kansallisen musiikin historian varjo – Suomessa ja Pohjanmaalla. Teoksessa *Warpusen Weisu. Pohjanmaan musiikin historiaa 1600–1900*. Toim. Vesa Kurkela, Heikki Laitinen ja Saijaleena Rantanen. Sibelius-Akatemian kansanmusiikin osaston julkaisuja 18. Helsinki: Sibelius-Akatemia. 11–43.
- Kurkela, Vesa. 2010. Finskhet och sorglig folkvisa. *Noterat* vol. 18. Stockholm: Svensk visarkiv. 87–98.
- Kurkela, Vesa. 2010. Screaming Sopranos in Radio. Irritating and Pleasant Voices in Early Radio Broadcasting in Finland. Teoksessa *Music Breaks In*. Toim. Vesa Kurkela et al. Musiikintutkimuksen laitoksen julkaisuja 3. Tampere: Tampereen yliopisto. 71–83.
- Kurkela, Vesa. 2011. Kansallismielisyys Suomen musiikin historiankirjoituksessa. *Musiikki* 41 (1): 24–42.
- Kurkela, Vesa. 2012. Sorrowful Folk-Song and Nationalism in Nineteenth Century Finland. Teoksessa *Folklore and Nationalism in Europe during the long Nineteenth Century*. Toim. Timothy Baycroft. Leyden and Boston: Brill. 351–369.
- Kurkela, Vesa. 2012. Amusing the Cultivated Classes and Cultivating the Masses. Changes in Concert Repertoires in 19th-Century Helsinki. Teoksessa *Critical Musicological Reflections*. Toim. Stan Hawkins. Surrey and Burlington: Ashgate Publishing. 75–94.

- Kurkela, Vesa. 2012. Jumala ompe linnamme. Yhteiskunnallinen virsi ja sen suomalainen reseptiohistoria. *Hymnologian ja liturgiikan seuran vuosikirja* 8. Toim. Jaakko Ruusama. Helsinki: *Hymnos*. 83–97.
- Kurkela, Vesa. 2013. Musiikin historian tutkimus etnomusikologiassa. Teoksessa *Musiikki kulttuurina*. Toim. Pirkko Moisala ja Elina Seye. Helsinki: Suomen etnomusikologinen seura. 153–172.
- Kurkela, Vesa. 2014. Paljepelin pitkä läpilyönti. Harmonikan varhaisvaiheet Euroopassa. Teoksessa *Suomalaisen harmonikan historia*. Toim. Vesa Kurkela ja Marko Tikka. Sastamala: Suomen Harmonikkainstituutti. 20–39.
- Kurkela, Vesa. 2014. Harmonikka 1800-luvun Suomessa. Teoksessa *Suomalaisen harmonikan historia*. Toim. Vesa Kurkela ja Marko Tikka. Sastamala: Suomen Harmonikkainstituutti. 39–49.
- Kurkela, Vesa. 2014. Menneisyysdentarve ja musiikin historian kirjoituksessa. Teoksessa *Valistus on viritetty. Esseitä musiikista, huvittelusta ja historiasta*. Toim. Olli Heikkinen et al. Sibelius-Akatemian julkaisuja 13. Helsinki: Sibelius-Akatemia.
- Kurkela, Vesa. 2014. Universal, National, or Germanized? *Finnish Music Quarterly* (2): 26–29.
- Kurkela, Vesa. 2015. Jalostavaa huvittelua. Robert Kajanuksen helpotajaiset konsertit sivistämisprojektina. *Etnomusikologian vuosikirja* 26. Toim. Meri Kytö ja Saijaleena Rantanen. Helsinki: Suomen etnomusikologinen seura. 48–81.
- Kurkela, Vesa. 2015. Seriously Popular. Deconstructing Popular Orchestral Repertoire in late-19th-Century. Teoksessa *Critical Music Historiography: Probing Canons, Ideologies and Institutions*. Toim. Markus Mantere ja Vesa Kurkela. Surrey and Burlington: Ashgate Publishing.
- Kurkela, Vesa. 2015. Affektien pitkä varjo. Musiikin kokeminen 1800-luvun Helsingissä. Teoksessa *Musiikkia! Harrastaja ja musiikinystäviä Helsingissä*. Toim. Jere Jäppinen. Porvoo: Helsingin kaupungin museo. 78–85.
- Kurkela, Vesa ja Markus Mantere (toim.). 2015. *Critical Music Historiography: Probing Canons, Ideologies and Institutions*. Surrey and Burlington: Ashgate Publications.
- Kurkela, Vesa ja Olli Heikkinen. 2016. Sibelius as Popular Composer. Music by Sibelius in Kajanus's Popular Concerts. Teoksessa *Jean Sibelius's Legacy*. Toim. Daniel Grimley, Tim Howell, Veijo Murtomäki ja Timo Virtanen. Cambridge: Cambridge Scholars Publishing. 159–169.
- Kurkela, Vesa. 2016. Popular Wagner. Wagner Evenings in Helsinki 1890–1911. Teoksessa *Wagner and the North*. Toim. Martin Knust ja Anne Sivuoja-Kauppala. Helsinki: Sibelius-Akatemia.
- Kurkela, Vesa. 2016. National or Universally Germanized? The Formation of Musical Life in 20th-Century Finland as Transcultural Process. Teoksessa *Nationality vs. Universality. Musical Historiographies in Central and Eastern Europe*. Toim. Slawomira Zeranska-Kominek. Cambridge Scholars Press 2016. 145–154.
- Kurkela, Vesa. 2017. Varietee ulkomaiden kansansoittimien kotoistajana. *Kansanmusiikki* 186 (3): 34–35.
- Kurkela, Vesa ja Saijaleena Rantanen. Germany as a Cultural Paragon. Transferring Modern Musical Life from Central Europe to Finland. *Cultural Mediators in Europe 1750–1950*. (Tulossa 2017).
- Kurkela, Vesa. *Josef Binnemann ja kansanomaisen middle-musiikki. Konserttitisan unohtunut historia Suomessa. Kansanmusiikin tutkimuksia*. (Tulossa 2017.)
- Kurkela, Vesa. *Helpotajajista arvokkuutta ja mandoliinisoittoa. Suomalaisen keskimusiikin juurilla. Etnomusikologian vuosikirja* 28. (Tulossa 2017.)
- Latour, Bruno. 1988. *The pasteurization of France* [Les microbes: guerre et paix suivi de irrédutions]. Transl. by Alan Sheridan and John Law. Cambridge, Mass.: Harvard University Press.

- Latour, Bruno. 2005. *Reassembling the Social. An Introduction to Actor-Network-Theory*. Oxford: Oxford University Press.
- Mantere, Markus. 2012. Jeesus Kristus on suora tie: kristillinen maailmankuva Ilmari Krohnin musiikillisen ajattelun taustatekijänä. *Musiikki* 42 (3–4): 28–47.
- Mantere, Markus. 2012. Varhaisen suomalaisen musiikkitieteen oppihistoriaa: tutkimuskohteena Ilmari Krohnin persoona ja tieteellinen profiili. *Musiikki* 42 (2): 40–56.
- Mantere, Markus ja Pirkko Moisala. 2013. Länsimaisen taidemusiikin etnomusikologinen tutkimus. Teoksessa *Musiikki kulttuurina*. Toim. Pirkko Moisala ja Elina Seye. Helsinki: Suomen Etnomusikologinen Seura. 201–218.
- Mantere, Markus. 2014. Armas Launis, Ilmari Krohn ja suomalaisen musiikkitieteen kansallinen tehtävä 1900-luvun alussa. *Musiikki* 44 (3–4): 192–213.
- Mantere, Markus. 2014. A Prophet in the Strange Land: Aspects of Arnold Schönberg's Immigration and Cultural Adaptation to the United States. *Trio* Vol. 3 (2): 19–39.
- Mantere, Markus ja Vesa Kurkela. 2015. Introduction. Teoksessa *Critical Music Historiography: Canons, Ideologies and Institutions*. Toim. Vesa Kurkela ja Markus Mantere. Surrey and Burlington: Ashgate Publishing.
- Mantere, Markus. 2015. Writing Out the Nation in Academia: Ilmari Krohn and the National Context of the Beginnings of Musicology in Finland. Teoksessa *Critical Music Historiography: Probing Canons, Ideologies and Institutions*. Toim. Markus Mantere ja Vesa Kurkela. Surrey and Burlington: Ashgate Publishing. 57–68.
- Mantere, Markus. 2016. Revisiting and Unlikely Friendship in the 20th-Century Music: Ferruccio Busoni's Life-Long Cameradie with Jean Sibelius. Teoksessa *In the Third Hand: Festschrift for Daniel Josephson*. Toim. Brent Wetters. Providence, R.I.: Brown University.
- Mantere, Markus. "Suomalaisuuden" ja "luonnon" etsintä 1930- ja 1940-lukujen musiikkitieteessä. Teoksessa *Musiikki ja luonto: ekokriittisiä kirjoituksia äänestä ja kulttuurista*. Toim. Juha Torvinen. Turku: Utukirjat. (Tulossa.)
- Putnam, Robert. 1993. *Making Democracy Work. Civil Traditions in Modern Italy*. Princeton: Princeton University Press.
- Putnam, Robert. 1995. Bowling alone. Americas Declining Social Capital. *Journal of Democracy* 6/1: 65–78.
- Rantanen, Saijaleena. 2010. Se pitää tulla toimeen! Ilmajoen torvisoittokunnan alkuvaiheet 1882–1890. *Warpusen Weisu. Pohjanmaan musiikin historiaa 1600-1900*. Toim. Vesa Kurkela, Heikki Laitinen ja Saijaleena Rantanen. Sibelius-Akatemian kansanmusiikin osaston julkaisuja 18. Helsinki: Sibelius-Akatemia. 257–299.
- Rantanen, Saijaleena. 2012. Laulun mahti ja sivistynyt kansalainen. *Lectio Praecursoria*. *Musiikki* 42 (3–4): 120–126.
- Rantanen, Saijaleena. 2013. *Laulun mahti ja sivistynyt kansalainen. Musiikki ja kansanvalistus Etelä-Pohjanmaalla 1860-luvulta suurlakkoon*. Väitöskirja. *Studia Musica* 52. Helsinki: Taideyliopiston Sibelius-Akatemia.
- Rantanen, Saijaleena. 2013. Laulu- ja soittojuhlat suomalaisen kansakunnan rakentajina 1800-luvun lopulla. *Musiikki* 43 (3–4): 61–84.
- Rantanen, Saijaleena. 2014. Kirvun lauluseura ja eurooppalainen laulujuhla-aate 1890-luvun lopulla. *Etnomusikologian vuosikirja* 25. Helsinki: Suomen etnomusikologinen seura. 68–101.
- Rantanen, Saijaleena. 2016. Musiikkifestivaalien alkuvaiheet Suomessa. Kansanvalistus-seuran laulu- ja soittojuhlat 1800-luvun lopulla. Teoksessa *Festivaalien Suomi*. Helsinki: Cupore. 18–25.
- Rantanen, Saijaleena. 2016. Laulu- ja soittojuhlat työväen aatteellisessa sivistystoiminnassa 1910-luvun vaihteessa. *Työväki ja sivistys*. Toim. Sakari Saaritsa ja Sinikka Selin. Väki voimakas 29. Vantaa: Työväen historian ja perinteen tutkimuksen seura. 267–297.

- Rantanen, Saijaleena. Raittiusliikkeestä haalisosialismiin. Musiikin harrastustoiminnan muotoutuminen amerikansuomalaisissa siirtolaisyhteisöissä Yhdysvalloissa 1900-luvun vaihteessa. *Musiikki* 47 (3). (Tulossa 2017.)
- Rantanen, Saijaleena. Kuviteltu kansanmusiikki? *Kansanmusiikki* 186 (4). (Tulossa 2017.)
- Scott, Derek. 2008. *Sounds of the Metropolis. The 19th-Century Popular Music Revolution in London, New York, Paris, and Vienna*. New York: Oxford University Press.
- Tikka, Marko ja Vesa Kurkela. 2014. Viisirivinen ristiriita. Harmonikan paikka Suomessa 1860–2000. Teoksessa *Suomalaisen harmonikan historia*. Toim. Vesa Kurkela ja Marko Tikka. Sastamala: Suomen Harmonikkainstituutti. 6–20.
- Weber, William. 2008. *The Great Transformation of Musical Taste. Concert Programming from Haydn to Brahms*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Vertovec, Steven. 2009. *Transnationalism*. London: Routledge.